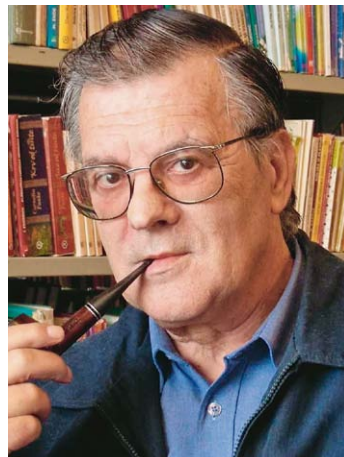

In memoriam

Dražen Vlahov
(Prvić, 5. svibnja 1939.
– Pazin, 24. listopada 2018.)

Prof. Dražen Vlahov, dugogodišnji ravnatelj Historijskoga arhiva u Pazinu (danas Državni arhiv u Pazinu, DAPA) i arhivski savjetnik u miru, napustio nas je nakon duge i teške bolesti 24. listopada 2018. godine.

Kolega Vlahov rođen je na otočiću Prviću u mjestu Prvić – Šepurine, 5. svibnja 1939. godine. Osnovnu školu završio je u rodnom mjestu, gimnaziju u Šibeniku, a studij povijesti diplomirao je 1963. na Filozofskom fakultetu u Zadru. Po završetku studija zaposlio se je kao profesor u Bosanskoj Gradiški te ondje djelovao dvije godine. Godine 1965. doselio je u Pazin i ondje ostao do kraja života. Najprije se zaposlio u gimnaziji Otokar Keršovani, gdje je predavao povijest i filozofiju do 1. rujna 1970., kada je stupio na dužnost ravnatelja Arhiva. Tijekom više od trideset godina rada u Državnom arhivu u Pazinu okušao se je u obavljanju svih stručnih poslova: od sređivanja arhivskoga gradiva do izrade godišnjih programa rada, te je sudjelovao u organizaciji brojnih aktivnosti poput izložbi i predavanja šireći ljubav prema tom dijelu kulture osobito među mlađim naraštajima. Njegova otvorenost za kolege i vanjske suradnike drugačijih svjetonazora pri tom je posebno došla do izražaja, na čemu su mu veoma zahvalni kao stručnjaku i kao čovjeku.

Premda u arhivima nikada ranije nije radio, kao novoimenovani ravnatelj vrlo je brzo “povezao konce”. Shvativši važnost gradiva koje se nalazilo u crkvenim arhivima, odlučio je organizirati njegovo popisivanje. Komunikativnost mu je pomogla u nastojanju da se, kao uvjereni ateist i angažirani društveno-politički radnik u komunističkom sustavu, približi porečkomu i pulskom biskupu Dragutinu Nežiću i uvjeri ga u svoje čiste namjere. To nije bilo lako, jer su se posebno svećenici i župnici starije generacije dobro sjećali kako im je nova vlast nasilno

oduzela matične knjige. Biskup je akciju podržao, dao nalog župnicima da prihvate popisivače i imenovao svojim zastupnikom svećenika Ivana Graha, koji je uspješno završio arhivistički tečaj 1968. u Arhivu Hrvatske, a Vlahov je imenovao arhivista Jakova Jelinčića. Ta su dvojica u roku od deset godina u više navrata posjetila brojne crkvene arhive (više od stotinu župa, kapelanije, dekanate i kaptole), te popisali 160 arhivskih fondova, kao i veliki dio gradiva Biskupijskoga arhiva u Poreču. Posao je započet 18. prosinca 1970., a dovršen 28. listopada 1980. godine. Sačinjeno je 160 inventara na oko 500 stranica. Bernard Stulli, veliki ravnatelj Arhiva Hrvatske, smatrao je da su ti inventari "zlata vrijedni". Arhiv u Pazinu bio je i ostao jedini arhiv na području bivše države koji je, zahvaljujući ponajprije dr. Nežiću i profesoru Vlahovu, ali i dvojici djelatnika, a posebno agilnomu svećeniku, povjesničaru i arhivistu Ivanu Grahu, obavio takav posao. Taj je posao rezultirao objavljivanjem posebnoga sveska *Vjesnika istarskoga arhiva*, u kojem je prvi put u Hrvatskoj na jednom mjestu publiciran popis svih matičnih knjiga s područja jedne od hrvatskih županija, odnosno biskupija (*Vjesnik*, 11-13, 2004.-2006.).

Profesor Vlahov dvadeset i jednu godinu bio je ravnatelj. Bilo je to najduže trajanje uprave jedne osobe u povijesti pazinskoga arhiva. Taj se podatak može učiniti tek kao brojka, no prof. Vlahov je u taj posao uložio svoje najbolje životne godine te pokazao djelima što je sve napravio tijekom puna dva desetljeća požrtvovnoga rada. Došavši na čelo arhiva, pokazao je izuzetan smisao za organizaciju. U vrijeme kada je financiranje arhiva samo djelomično dolazilo iz državnoga proračuna, te je trebalo imati puno smisla za iznalaženje financijskih sredstava, uspijevao je namaknuti potrebna sredstva podsjećajući predstavnike gradova i općina s područja nadležnosti arhiva, tj. današnje Istarske županije, da je arhiv i njihova ustanova. U tom smislu treba istaknuti podatak da je upravo on zaslužan za rješavanje spremišnoga i radnoga prostora Državnoga arhiva u Pazinu jer je današnja upravna zgrada dobivena i za potrebe arhivske službe preuređena njegovim zalaganjem i trudom. Kada je preuzeo arhiv, ustanova je bila smještena u prilično neadekvatnoj zgradi, pa je jedna od njegovih preokupacija bila kako dobiti prikladniju zgradu. Obratio se općinskim vlastima i uspio za potrebe arhiva dobiti zgradu bivše Velike hrvatske državne gimnazije, kasnije Đačkoga doma. Već u prvim godinama upravljanja pazinskim arhivom i prijelazom u novu zgradu ranih sedamdesetih godina utemeljio je fotolaboratorij i restauracijsku radionicu, koji i danas djeluju. Njegovi nasljednici na položaju ravnatelja arhiva stoga su mu zahvalni, jer im je olakšao posao, ostavivši za sobom utabani put.

U svojem životnom i radnom vijeku obnašao je i druge brojne dužnosti. Zidovi arhiva nisu predstavljali ograničavajući bedem za njegov javni angažman, naprotiv. Još se tijekom studiranja istaknuo kao vrstan organizator te je bio podpredsjednik Saveza studenata. Tijekom rada u arhivu bio je predsjednikom Društva arhivskih radnika Zajednice općine Rijeka, predsjednik Saveza društava arhivskih radnika Hrvatske, član Izvršnoga odbora Saveza društava arhivskih rad-

nika Hrvatske i član Predsjedništva Saveza arhivskih radnika Jugoslavije te predsjednik Izvršnoga odbora Katedre Čakavskoga sabora Pazin. Kao član redakcije sudjelovao u uređivanju časopisa: *Pazinski memorijal*, *Zbornik Poreštine* i *Buzetski zbornik*, i tako se suživio s kulturnom Istrom u cjelini. Dakako da je bio urednikom *Vjesnika historijskih arhiva Rijeke i Pazina* te prvi glavni urednik *Vjesnika istarskog arhiva*, naše i danas temeljne publikacije.

Prestavši upravljati arhivom, 1991. godine počeo se je baviti čitanjem glagoljskih rukopisa, a nakon toga počeo ih je i sam objavljivati. Bio je autodidakt, toliko uporan i talentiran da je postao jednim od najboljih poznavatelja glagoljskoga rukopisnoga nasljeđa ne samo u Hrvatskoj nego i izvan nje. Autor je stotinjak stručnih i znanstvenih radova, a osobito se istaknuo u publiciranju istarskih glagoljskih rukopisa potvrđujući i ističući u historiografskim uvodnim studijama hrvatski narodni i kulturni identitet najvećega jadranskog poluotoka. Pokrenuvši glagoljske rukopise kao zaseban nakladnički niz arhiva, postavio je temelje dugogodišnjemu programu koji i danas traje te biva prepoznatljiv daleko izvan granica Istre. Autorom je 12 znanstvenih knjiga, od čega 11 u izdanju našega pazinskog arhiva. Dugo će ga i s ponosom pamtiti i njegov rodni kraj. Prije nekoliko godina u nakladi Državnoga arhiva u Šibeniku objavio je tri glagoljske matične knjige s otoka Prvića. U svim knjigama recenzenti su mu bili ugledi hrvatski znanstvenici. Za svoje je, od akademske zajednice, zamijećene i visoko vrednovane rezultate bio nagrađen počasnim doktoratom Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Zbog velikih zasluga u kulturi tijekom karijere, Predsjednik Republike Hrvatske odlikovao ga je redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića.

Na pogrebu je govorio tadašnji ravnatelj Elvis Orbanić (dio toga govora njegovim je odobrenjem inkorporiran u ovom članku). Bez obzira na činjenicu da je Vlahov godinama bio teško bolestan, smrt je nastupila dosta iznenada, pa je komemoracija u arhivu održana nakon mjesec dana. Na komemoraciji, uz obitelj i djelatnike Arhiva, bilo je mnogo pokojnikovih prijatelja i poštovatelja. Govorio je kolega Orbanić, a svoja sjećanja iznijeli su neki sadašnji i bivši djelatnici arhiva, među inima i potpisani.

Neka mi na kraju bude dopušteno biti malo osoban. Kolega Vlahov i ja bili smo od početka njegova dolaska u arhiv posebno upućeni jedan na drugog. Nakon odlaska Jovana Popovića 1970. godine, ja sam bio imenovan v. d. ravnateljem. Na natječaj za mjesto ravnatelja javili smo se on i ja, i on je pobijedio. Bilo je na početku njegova mandata manjih iskrenja između njega i mene. Situacija se dosta brzo smirila, ali svako toliko pojavio se kakav nesporazum, no ja sam bio svjestan da u onom sustavu, kao praktični vjernik, nemam nikakve šanse da budem ravnatelj i nisam to ni pokušavao. Dolaskom hrvatske samostalnosti stvorila se nova situacija. Iz Ministarstva prosvjete, kulture i športa najavljeno mi je (gospođa Girardi, pomoćnica ministra Pavletića) da ja trebam biti novi ravnatelj. Dvaput sam odbio, a treći put, stavljen pred gotov čin, pristao sam, premda nisam htio "rušiti" Vlahova. Sada se situacija promijenila pa je ponovno znalo

doći do određenih “prepucavanja”. No, ni u prvom ni u drugom slučaju nije to išlo na štetu posla, jer je najprije on mene podržavao u poslu, a kasnije ja njega.

Želim iznijeti nekoliko pozitivnih činjenica njegova značaja. Budući da nije bio vozač, često smo zajedno službeno putovali, a i inače smo razgovarali, pa sam ja ponekad otvoreno govorio o negativnostima ondašnjega političkog sustava. Nisam se bojao da će me prijaviti, jer sam znao da to jednostavno nije u njegovoj naravi. Pričao mi je, naime, da je bio predsjednik Saveza studenata Filozofskoga fakulteta u Zadru i da ga je tadašnja UDBA pokušala nagovoriti da, uz dobru novčanu mjesečnu potporu, prijavljuje svoje kolege. Odmah je odbio, a znademo da to tada i nije bilo ni lako ni bezopasno. Poštovao je moje uvjerenje i nije ga pokušao zlouporabiti.

Sjećam se jednoga događaja iz mojega ravnateljskog perioda. Za posjet su mi se najavili predsjednik i tajnik Saveza boraca antifašističkoga rata iz Pule, jer su čuli da uništavam partijsku građu. Kako je ključ toga spremišta bio kod Dražena, lako sam se mogao braniti, ali sam ipak njega pozvao na sastanak koji je bio vrlo brzo gotov. Rekao im je da sam mu ostavio ključ te da posve sigurno nikada ne bih gradivo uništavao, ma o kakvim se dokumentima radilo. Mislim da to pokazuje njegovu ljudsku veličinu, ali također i to da smo zajedno djelovali od 1970., tj. od njegova dolaska u arhiv, pa sve do 2003., kada sam ja otišao u mirovinu. Bez lažne skromnosti mogu reći da smo bili i ostali primjer kako se dobro može surađivati bez obzira na ideološke i ine razlike, te zajedno raditi na korist zajednice.

Meni je pak drago da su prihvaćeni moji prijedlozi, da mu se najprije dodijeli odlikovanje Predsjednika Republike Hrvatske, a zatim i počasni doktorat Sveučilišta u Puli. Osim počasnoga doktorata što ga je primio 16. travnja 2013., kao prvi počasni doktor Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, i odlikovanja reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića od 1. lipnja 2011., ranije je primio nagradu “25. septembar” Općine Pazin (16. rujna 1978.) i Orden rada Predsjedništva SFRJ sa srebrnim vijencem (20. lipnja 1988.).

Smrt označava tugu i prazninu. No smrt ne odnosi sve, jer svaki čovjek iza sebe ostavlja tragove. Dražen Vlahov iza sebe je ostavio brojne i velike tragove koje prašina povijesti neće tako lako prekriti: obitelj, prijatelje, brojne kolege, poglavito arhiviste i povjesničare koji će ga svi dugo i sa zahvalnošću pamtili. Pazinski arhivisti kao i svi djelatnici arhiva duboko su mu zahvalni na njegovoj ljudskoj toplini, diskretnim tihim upozorenjima, brojnim stručnim uputama, pa i privatnim savjetima koje im je širokogrudno davao i nakon odlaska u mirovinu prije 14 godina.

Neka mu bude laka ova zemlja koju je toliko volio. Počivao u miru.

Jakov Jelinčić